

Тъ приличатъ на доброволна пожарна команда: носятъ винаги съ себе си помпа и за да не се подпалите, отъ сутринъ до вечеръ ви поливатъ съ вода, и вие се връщате дома си мокри до коститѣ. Въмѣсто да покажатъ пжтя на слѣпия, да помогнатъ на куция, да подкрепятъ слабия, да окуражатъ страхливия и да вдъхнатъ вѣра у отчаяния, тѣ забождагъ игли въ слѣпия, блѣската отъ стълбата куция, говорятъ на страхлизия, че той трѣбва да се бои и увѣрватъ отчаянитѣ, че „всичко е пропаднало“.

Такива злосторни приятели има въ повечето дружества. Тѣ не сж много, но не могатъ да се изчистятъ. Това сж особни разбойници по пжтя на прогреса, които тревожатъ всѣки пжтникъ. Тѣ ви принуждаватъ да се спрете и да се откажете отъ всѣкакви надежди.

Само мждритѣ и силнитѣ хора могатъ да се справятъ съ тѣхъ и да се избавятъ отъ тѣхъ.

* *

Рочдалското дружество имаше такива приятели. Рочдалскитѣ кооператори прекрасно ги разбираха. Тѣ се срѣщаха съ тѣхъ, търпѣха ги, работѣха заедно съ тѣхъ, работѣха напукъ на тѣхъ, гледаха на тѣхъ като на случайна прѣчка по пжтя на прогреса, обръщаха се къмъ тѣхъ съ ласкави думи и весела усмивка и минавали край тѣхъ. Тѣ имъ отговаряха не съ думи, а съ дѣла.

Когато враждебнитѣ критици предричаха неуспѣхъ на предприятието, рочдалскитѣ кооператори отговаряха съ своя успѣхъ.

Нека приведемъ два примѣра.

Ето единъ известенъ членъ на дружеството. Той никога отъ нищо не бѣ доволенъ. Това негово недоволство личеше въ неговата външность, но той не се издаваше. Той подозираше всички. Навредъ се тикаше, всичко виждаше и разглеждаше, въ всичко се осъмняваше. Своего несъгласие изразяваше не съ езикъ, а съ поклащане на глава. При такова очевидно неодобрение по едно време членоветѣ почнаха да мислятъ, че управлението трѣбва да падне... Следъ две години, въпрѣки неговото недовѣрие, той видѣ, че неговитѣ печалби сж се увеличили. Съвестта не му позволяваше вече да говори лошо по адресъ на дружеството. Той се яви при касиера да вземе частъ отъ печалбата си и се върна, сжщо като Мойсея отъ планината, съ сияеще лице.

Другъ пазителъ на общественото благо прогърмѣ като герой. Той поразяваше дружеството съ своитѣ постоянни и гърмовити речи. Той не можеше да докаже, че работитѣ се водятъ зле, но не вѣрваше, че всичко върви, както трѣбва. Той бѣ поканенъ да участвува въ заседанията на управлението. Избранъ бѣ и за членъ на управлението, за да може не само да следи правилното водене на работата, но и